N:o 14.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om tolks anlitande vid domstol; gifven Stockholms slott den 4 januari 1902.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kongl. Maj:t härmed, jemlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om tolks anlitande vid domstol.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Hj. L. Hammarskjöld.

Förslag

till

Lag

om tolks anlitande vid domstol.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Är i mål eller ärende, som vid domstol förekommer, part, vittne eller annan, som skall inför rätten afhöras, icke mägtig svenska språket, må tolk tillkallas att vid förhöret rätten biträda.

Är den, som skall höras, döf eller stum, och kan ej förhöret lämpligen ske medelst skriftligen affattade frågor eller svar, må såsom tolk tillkallas någon, som förstår att meddela sig med den, som skall höras.

2 §.

Skall allmän tolk vara vid rätten anställd, varde sådan tolk tillkallad. I annat fall förordne rätten någon att i målet eller ärendet såsom tolk biträda; rätten ege hos Konungens befallningshafvande påkalla biträde för tolks erhållande.

Erfordras vid häradsrätt anlitande af tolk, och varder behofvet kunnigt å tid, då rätten ej sitter, må häradshöfdingen vidtaga åtgärd för tolks erhållande, efter ty här förut är sagdt.

3 §.

Ej må den biträda såsom tolk, hvilken till saken eller till part är i sådant förhållande, att derigenom hans tillförlitlighet kan anses förringad.

4 §.

Den, som anställes såsom allmän tolk eller eljest förordnas att såsom tolk biträda, aflägge inför rätten ed, att han skall efter bästa förstånd och samvete fullgöra det uppdrag, som honom lemnats.

5 §.

Skall någon, som ej är till allmän tolk förordnad, biträda såsom tolk, njute han skälig ersättning efter ty rätten bestämmer. Den ersättning skall förskottsvis utgå af allmänna medel; och pröfve rätten i slutliga utslaget, å hvilken part ersättningen skall stanna. I mål, deri allmän åklagare förer talan, må denne ej i annat fall, än då åtalet blifvit utan skäl anställdt, förpligtas att sådan kostnad återgälda, utan skall kostnaden, der den ej finnes böra drabba annan part, stanna å kronan.

6 §.

Hvad i denna lag är stadgadt om tolks anlitande vid domstol skall ega motsvarande tillämpning, der utom rätten biträde af tolk erfordras vid förrättning, som hålles af häradshöfding eller i stad af någon rättens ledamot.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1903.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 17 oktober 1900

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern friherre VON OTTER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: WIKBLAD,
ANNERSTEDT,
herr VON KRUSENSTJERNA,
grefve WACHTMEISTER,
CLAËSON,
DYRSSEN,
CRUSEBJÖRN,
ODELBERG,
HUSBERG.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Annerstedt anmälde i underdånighet:

Riksdagens skrifvelse den 19 april 1899, deri Riksdagen anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till bestämmelser beträffande ej mindre hvad domstol eller allmän åklagare hade att iakttaga för att erhålla biträde af tolk än äfven rörande ersättning åt person, som, efter derom af rätten eller af allmän åklagare gjord framställning, såsom tolk vid rätten tjenstgjort.

Efter att hafva redogjort för innehållet af berörda skrifvelse yttrade departementschefen:

»På sätt i Riksdagens skrifvelse anföres, saknas i allmän lag bestämmelser huru förfaras skall, då domstol eller allmän åklagare finner sig i behof af tolk. Allenast för vissa tingslag i Norrbottens län, hvilkas invånare till större antal betjena sig af finska eller lappska språket, hafva meddelats föreskrifter om anställande af tingstolkar. Erfordras eljest vid domstol biträde af tolk, lärer vara brukligt antingen att rätten omedelbart vidtager åtgärd för anskaffande af sådant biträde eller ock, åtminstone beträffande mål, som hörer under allmänt åtal, att Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande på rättens begäran anmodar någon att såsom tolk tjenstgöra. Osäkerhet lärer emellertid råda såväl rörande gränserna för rättens befogenhet och pligt att besluta tolks anlitande som beträffande den ställning tillkallad tolk bör intaga i rättegången; och ehuru vigten och den grannlaga beskaffenheten af det uppdrag, som anförtros tolken, synes påkalla, att han genom ed förpligtas till uppdragets samvetsgranna fullgörande, lärer rätten, då vittneseden näppeligen kan för detta ändamål användas, sakna fog att föreskrifva edgång. Härtill kommer, att då ingen kan mot sin vilja förpligtas att biträda såsom tolk, och möjligheten att för dylikt uppdrag erhålla lämplig person alltså stundom kan komma att bero på den ersättning, som ställes i utsigt, saknaden af föreskrift i detta hänseende lätt kan vålla domstolen svårigheter.

Att sålunda lagstiftning om tolks anlitande vid domstol är af behofvet påkallad, torde näppeligen kunna förnekas. Deremot synes tillräcklig anledning ej föreligga att, på sätt Riksdagen ifrågasatt, meddela bestämmelser om hvad allmän åklagare har att iakttaga, då han finner sig i behof af tolk. Yppas sådant behof under åklagarens tjenstgöring vid domstolen, bör det tillkomma denna att i ämnet förordna. För de fall åter, der tolks anlitande kan ifrågakomma vid förberedande undersökning i brottmål, lära några föreskrifter i lag näppeligen kunna gifvas så länge lagstadganden öfverhufvud saknas i fråga om dylik undersökning.

Med iakttagande af den sålunda angifna begränsning i den ifrågakomna lagstiftningens uppgift har jag låtit inom lagbyrån utarbeta förslag till lag om tolks anlitande vid domstol; och torde det tillåtas mig att nu få i korthet redogöra för grunderna till de särskilda bestämmelserna i detta förslag.

Då ändamålet med tolks anlitande är att sätta domstolen i tillfälle att fullgöra åligganden, som den eljest i följd af bristande språkkännedom vore ur stånd att utföra, synes det i allmänhet böra tillkomma domstolen sjelf — och ej någon af parterna — att vidtaga åtgärder för anskaffande 1 §.

af tolk, der biträde af sådan erfordras. Der emellertid fråga är allenast om öfversättning af skriftlig handling, som till domstolen ingifves, torde det, till förekommande af missbruk och onödig omgång, böra — naturligen med undantag för de fall der allmän tolk är pligtig att lemna biträde — öfverlemnas åt den part, som åberopar handlingen, att draga försorg om dess öfversättande. I enlighet med denna uppfattning hafva paragrafens bestämmelser inskränkts till de fall, der tolk är af nöden för afhörande af part eller annan inför domstolen.

Någon ovilkorlig föreskrift om tolks tillkallande vid förhör med den, som ej är mägtig svenska språket, har ej ansetts böra meddelas. Då den, som skall höras, talar ett främmande språk, hvilket såväl domaren som parterna förstå, är tolk uppenbarligen öfverflödig. Med hänsyn härtill har åt rätten öfverlemnats att efter omständigheterna afgöra, huruvida tolk skall anlitas.

Såsom nyss framhållits, skola i vissa tingslag af Norrbottens län finnas anställde allmänna tolkar för finska och lappska språken. Denna anordning har emellertid, åtminstone på senare tid, mindre väl motsvarat sitt ändamål, i det svårighet mött att finna lämpliga personer, villiga att mot det obetydliga arfvode, som erbjudits, åtaga sig berörda uppdrag. Det är derför min afsigt att, så framt nödig utredning hinner åvägabringas, vid handläggningen af frågan angående nästkommande statsreglering i underdånighet föreslå Eders Kongl. Maj:t att för afhjelpande af denna brist till Riksdagen göra framställning om förhöjning i anslaget till allmänna tingstolkar. I det fall, att i tingslag, hvarom nu är fråga, vid behof af tolk befinnes, att allmän tolk icke är tillsatt, likasom ock i händelse allmän tolk väl finnes anställd men af någon anledning för tillfället icke tjenstgör, måste tydligen tolk för tillfället förordnas. Att den sålunda förordnade, ehuru hans uppdrag är tillfälligt, dock måste anses såsom allmän tolk, så att stadgandena i förslagets 3 och 4 §§ icke äro å honom tillämpliga, torde vara tydligt.

Äfven i det fall, då den som skall höras är döf eller stum, kan tolk uppenbarligen komma att erfordras. Kan emellertid förhöret ske medelst skriftlig förhandling, bör dylikt förfarande naturligtvis föredragas framför meddelande genom tolk.

2 §. Det ligger i sakens natur, att vissa omständigheter, närmast jemförliga med de förhållanden, som beträffande domare och vittnen betecknas såsom jäf, måste, der de förekomma i fråga om någon eljest till tolk lämplig person, utgöra laga hinder för hans anlitande i sagda egenskap. Att i lag närmare angifva dessa omständigheter torde dock icke vara erforderligt eller lämpligt, utan torde vara tillfyllest att tillförbinda rätten att vid val af tolk taga hänsyn till hvarje förhållande, som kan innefatta

skälig anledning att ifrågasätta hans vilja eller förmåga att på tillfredsställande sätt fullgöra det honom anförtrodda uppdrag. Den föreskrift, som i berörda hänseende erfordras, torde böra ega tillämpning jemväl å allmän tolk, der sådan finnes anställd.

Den ed, som här föreslås, är till sitt innehåll hufvudsakligen lika med den, som enligt det förut denna dag anmälda förslaget till lag om ändrad lydelse af 17 och 31 kap. rättegångsbalken skulle afläggas af sakkunnig. 3 §.

Med den här förut uttalade uppfattning, att tolk, der sådan af rätten anlitas, är att anse såsom rättens biträde vid fullgörande af dess åligganden, öfverensstämmer, att tolkens arbete godtgöres honom af allmänna medel. Med samma grundsats låter emellertid väl förena sig, att den ersättning statsverket sålunda får vidkännas för tolks anlitande i fall, då ej allmän tolk är att tillgå, betraktas såsom en utgift af den särskilda beskaffenhet, att den bör statsverket återgäldas af part, som medelbart eller omedelbart föranledt densamma. 4 §.

Vid de förrättningar — förnämligast förhör i konkursmål — som utom rätten hållas på landet af domaren och i stad af någon rättens ledamot, kan naturligen samma behof af tolk uppstå som vid förhandling inför rätten. Samtliga de i lagförslaget upptagna reglerna, huru rätten har att förfara, synas härvid böra vinna motsvarande tillämpning för den, som håller förrättningen. Då denne redan enligt gällande rätt har att i vissa fall upptaga ed och afgöra ersättningsfrågor, torde den nu föreslagna anordningen icke böra väcka någon betänklighet.» § 5.

Sedan departementschefen härefter uppläst ifrågavarande lagförslag af den lydelse bil. litt. O. vid detta protokoll utvisar, hemstälde han i underdånighet, att högsta domstolens utlåtande öfver förslaget måtte, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, genom note ur protokollet inhemtas.

Till denna af statsrådets öfrige ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten i nåder lemna bifall.

Ex protocollo

Erik Ölander.

Bil. litt. O.

Förslag

till

Lag

om tolks anlitande vid domstol.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Är i mål eller ärende, som vid domstol förekommer, part, vittne eller annan, som skall inför rätten afhöras, icke mägtig svenska språket, ege rätten tillkalla allmän tolk, der sådan skall vid rätten finnas, eller, i annat fall, förordna någon, som kan i målet eller ärendet såsom tolk biträda rätten.

Är den, som skall inför rätten afhöras, döf eller stum, och kan ej förhöret lämpligen ske medelst skriftligen affattade frågor eller svar, må såsom tolk tillkallas någon, som förstår att meddela sig med den, som skall höras.

2 §.

Ej må den biträda såsom tolk, hvilken till saken eller till part är i sådant förhållande, att derigenom hans tillförlitlighet kan anses förringad.

3 §.

Skall någon, som ej är till allmän tolk förordnad, biträda såsom tolk, aflägge han i målet eller ärendet ed, att han skall efter bästa förstånd och samvete fullgöra det uppdrag, som honom lemnats.

4 §.

Tolk, som i 3 § sägs, njute för sitt biträde skälig ersättning efter ty rätten bestämmer. Den ersättning skall förskottsvis utgå af allmänna medel; och pröfve rätten i slutliga utslaget, å hvilken part ersättningen skall stanna. I mål, deri allmän åklagare förer talan, må denne ej i annat fall, än då åtalet blifvit utan skäl anställdt, förpligtas att sådan kostnad återgälda, utan skall kostnaden, der den ej finnes böra drabba annan part, stanna å kronan.

5 §.

Hvad i denna lag är stadgadt om tolks anlitande vid domstol skall ega motsvarande tillämpning, der utom rätten biträde af tolk erfordras vid förrättning, som hålles af häradshöfding eller i stad af någon rättens ledamot.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 19 .

Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kongl. Maj:ts högsta domstol torsdagen den 21 februari 1901.

Första rummet.

Närvarande:

Justitieråden: Huss,
Carlson,
Hellström,
Bohman,
Ramstedt,
Grefberg.

Sedan, jemlikt högsta domstolens beslut den 30 november 1900, handlingarne rörande det till högsta domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlemnade förslag till lag om tolks anlitande vid domstol mellan högsta domstolens ofvanbemälde ledamöter cirkulerat, företogs nu detta ärende till slutlig behandling; varande förslaget bilagdt detta protokoll.

Högsta domstolens ledamöter förenade sig om följande yttrande:

Då den affattning 1 § i förslaget erhållit icke synes inrymma rätt för domstol, som finner nödigt anlita biträde af tolk, att, på sätt hittills ej sällan förekommit, vända sig till Kongl. Maj:ts befallningshafvande med anhållan om tolks anskaffande genom dess försorg, men en dylik befogenhet torde vara så mycket mera lämplig att bibehålla, som det för domstolar i vissa landsorter kan vara förenadt med ej ringa svårighet att för uppdrag af ifrågavarande art finna lämplig person, synes bestämmelse i

angifna rigtning böra i förslaget införas. Derjemte torde, till undvikande af onödig tidsutdrägt, domare å landet böra ega vidtaga erforderliga åtgärder för tolks anskaffande, när behofvet deraf varder kändt å tid, då rätten ej sitter.

Då skyldighet att aflägga ed borde förefinnas ej mindre för allmän tolk än för den, som i särskildt mål eller ärende blefve såsom tolk anlitad, men beträffande de allmänna tolkar, som enligt särskilda bestämmelser skola i vissa tingslag inom Norrbottens län vara anstälda, föreskrifter om edgång hittills ej blifvit meddelade, borde stadganden i sådant afseende i förevarande förslag införas.

Ex protocollo

Erik Ölander.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott lördagen den 4 januari 1902, dervid Hans Kongl. Höghet Kronprinsen jemväl var tillstädes.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre von OTTER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: herr von KRUSENSTJERNA,
grefve WACHTMEISTER,
CLAËSON,
CRUSEBJÖRN,
ODELBERG,
HUSBERG,
PALANDER,
HAMMARSKJÖLD,
WESTRING,
Justitieråden: LILIENBERG,
LINDBÄCK.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Hammarskjöld anmälde i underdånighet:

Högsta domstolens genom note ur protokollet öfver justitiedepartementsärenden för den 17 oktober 1900 inhemtade utlåtande öfver det vid samma protokoll fogade förslag till lag om tolks anlitande vid domstol.

Efter att hafva redogjort för utlåtandets innehåll yttrade departementschefen:

»Med anledning af hvad högsta domstolen anmärkt emot det remitterade förslaget, hafva jemkningar i detta förslag vidtagits *dels* sålunda, att deri inrymts rätt för domstol att vända sig till Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande med anhållan om tolks anskaffande genom dess försorg och att häradshöfding erhållit befogenhet att vidtaga erforderlig åtgärd för tolks anskaffande i fall, då behof af tolk vid häradsrätt varder kunnigt å tid, då rätten ej sitter, *dels ock* derutinnan, att förslagets föreskrifter beträffande edgång af tolk utsträckts att gälla äfven i afseende å allmän tolk. Nu angifna ändringar hafva föranledt redaktionel jemkning jemväl i vissa andra delar af förslaget.»

Departementschefen uppläste härefter det sålunda jemkade förslaget och hemstälde, att detsamma måtte, jemlikt § 87 regeringsformen, genom nådig proposition Riksdagen till antagande föreläggas.

Till denna af statsrådets öfrige ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lemna bifall; och skulle nådig proposition i ämnet, af den lydelse bilagan litt. B vid detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo

Aug. von Hartmansdorff.